

щодо опитування з грантової обізнаності
та актуальних проблем участі
в грантових програмах

У процесі розробки та підготовки методичних рекомендацій для установ щодо залучення фінансування та особливостей участі у грантових програмах Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій спільно з Українським інститутом науково-технічної експертизи та інформації провів опитування стейкхолдерів щодо грантової обізнаності та актуальних проблем участі в грантових програмах.

Інформування стейкхолдерів про проведення опитування здійснювалось через розсилку листів на офіційні електронні пошти, розміщення інформації на сайті та у соціальних мережах Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій та Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації.

За результатами опитування, яке тривало з 26.06.2024 по 15.07.2024, було отримано 249 відповідей.

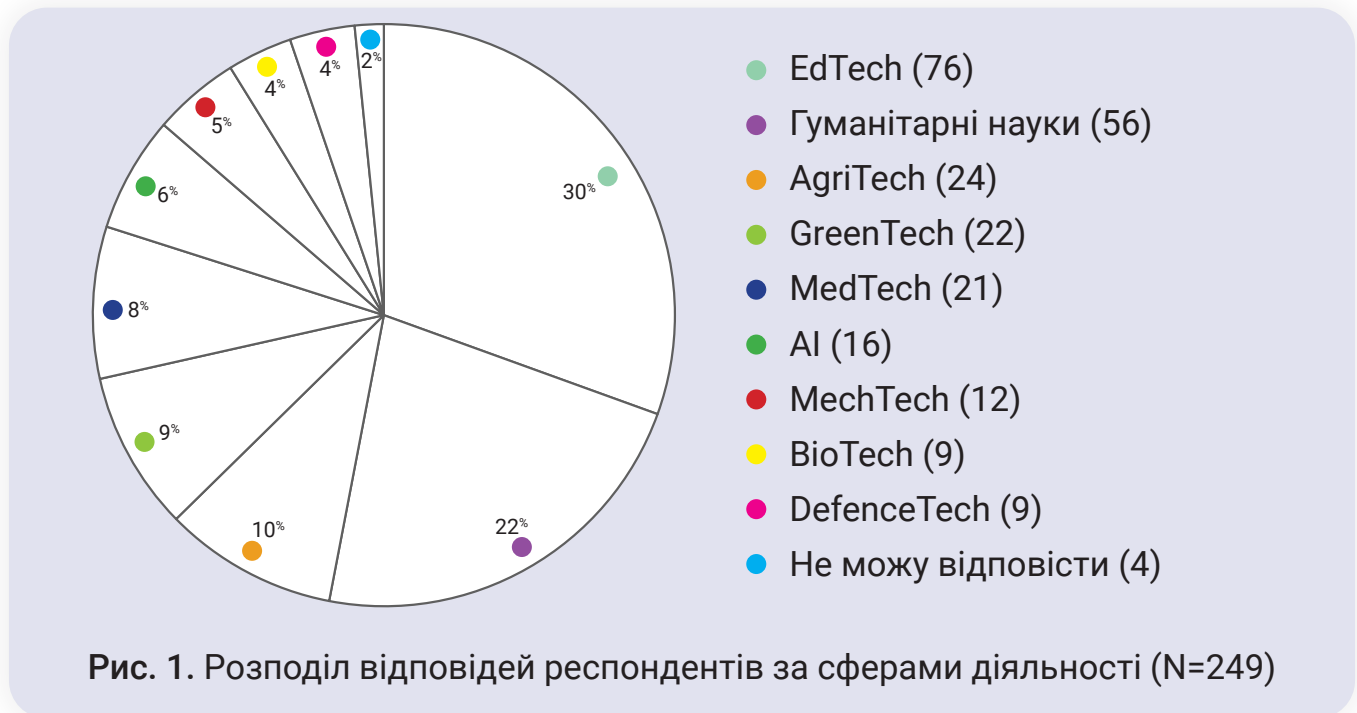
Інформацію щодо проблем, які систематично виникають під час участі у грантових програмах та написання проєктних заявок надали респонденти, що потрапили до цільової аудиторії опитування, спрямованого на аналіз та виокремлення найбільш поширених перешкод, які виникають упродовж усього шляху участі у грантових програмах.

Участь в опитуванні взяли представники бізнесу, громадськості, закладів вищої освіти, науково-дослідних установ, окремі науковці, винахідники та інноватори.

Респондентам було запропоновано відповісти на такі питання:

1. У якій сфері ви працюєте?
2. Чи маєте Ви досвід реалізації грантових проєктів?
3. Які аспекти звітування по грантовому проєкту Ви вважаєте найскладнішими?
4. Які питання щодо участі у грантових програмах є для вас найбільш цікавими?
5. З якими проблемами Ви зіштовхнулися при участі у грантових програмах?
6. Чи реєстрували Ви об'єкти права інтелектуальної власності в рамках участі в грантових програмах?
7. Чи є у Вас досвід комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності?

Методологія аналізу за відповідями опитуваних респондентів базувалась на диверсифікації стейкхолдерів за основними *сферами діяльності*, зокрема сфера медичних технологій, освітніх технологій, гуманітарних наук тощо (рис. 1) та *категоріями персоналу*: 1) менеджмент вищої (ректор, проректор, CEO) та 2) середньої ланки (начальник відділу, завідувач кафедри), 3) звичайні працівники/науково-педагогічні працівники та 4) стажери/аспіранти.

За даними *рис. 1.*, можна визначити, що основною сферою діяльності респондентів є освітні технології (EdTech на рівні 30,5%); гуманітарні науки (на рівні 22,5%); аграрні технології (AgriTech на рівні 9,6%); зелені технології (GreenTech) та медичні технології (MedTech) по більш ніж 8% на кожну сферу діяльності. Також варто зазначити, що 4 респонденти – представники наукової спільноти, що становить майже 2% від загальної вибірки, не зазначили сфери діяльності, в якій вони працюють.

Щодо досвіду у реалізації грантових проєктів, респонденти вказали:

- Так, грант було отримано – 42%
- Так, але без успішної реалізації – 18%
- Ні – 40%

Досвід реалізації грантових проєктів з поділом на категорію персоналу представлено на рис. 2

КАТЕГОРІЯ ПЕРСОНАЛУ	ТАК, грант було отримано	ТАК, але без успішної реалізації	НІ
Менеджмент вищої планки (ректор, проректор, CEO)	18	3	5
Менеджмент середньої планки (начальник відділу, завідувач кафедри тощо)	36	13	14
Науково-педагогічні працівники, інші спеціалісти	48	26	68
Асистенти, стажери, аспіранти	2	2	14

Рис. 2. Досвід реалізації грантових проєктів з розподілом відповідей респондентів за категорією персоналу (N=249)

З аналізу даних рис. 2 можна визначити, що основними грантоотримувачами є представники менеджменту середньої ланки (14,5% з числа усіх респондентів) та науково-педагогічні працівники/інші спеціалісти (19,3%). Такі ж саме категорії персоналу подавали заявку, але грант при цьому не отримували, що становить 5% та 10,5% відповідно. Щодо менеджменту вищої ланки, то 7% респондентів даної категорії персоналу мали досвід отримання гранту, а 1,2% з числа опитаних в даній категорії мали досвід подання заявки, але при цьому грант не отримали.

Також доцільним є **виокремлення установ, представники яких мали досвід отримання гранту** (більш ніж 1 представник на установу з числа опитаних), детальніше на **рис. 3**.

НТУ «Дніпровська політехніка»	8	■	■	■	■	■	■	■	■
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	6	■	■	■	■	■	■		
Національний університет біоресурсів і природокористування України	5	■	■	■	■	■			
Луцький національний технічний університет	4	■	■	■	■				
НТУУ «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»	3	■	■	■					
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди	3	■	■	■					
Херсонський державний університет	2	■	■						
Харківський національний університет внутрішніх справ	2	■	■						
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника	2	■	■						
Полтавський державний аграрний університет	2	■	■						
Київський національний університет технології і дизайну	2	■	■						
Київський національний університет ім. Т. Шевченка	2	■	■						
Інститут цифровізації освіти НАПН України	2	■	■						
Запорізький національний університет	2	■	■						
Державний університет «Житомирська політехніка»	2	■	■						
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І Франка	2	■	■						

Рис. 3. Список ЗВО серед числа респондентів, які мали досвід отримання грантів, кількість представників

Відповідно до **рис. 3**, найбільше грантів отримували представники таких ЗВО як НТУ «Дніпровська політехніка»; Харківський національний автомобільно-дорожній університет; Національний університет біоресурсів і природокористування України; Луцький національний технічний університет.

Серед тих респондентів, які не мали досвіду отримання грантів та взагалі не приймали участь у грантових проєктах (мається на увазі етап подання грантової заявки), то **основними причинами відмови від участі у грантових проєктах** здебільшого є відсутність знань щодо заповнення грантової заявки (28%) та невміння знайти грант, який би відповідав їх критеріям (20%). Детальніше на **рис. 4**.

* Маються на увазі саме ті респонденти, які надали відповідь щодо основних причин відмови участі у грантових проєктах або ті, що не отримали грантового фінансування, але заявка була подана

Респонденти зазначили наступні актуальні питання, що виникають під час участі у грантових програмах:

- Написання проектних пропозицій – 64%
- Партнерство та співпраця – 63%
- Оформлення заявки – 52%
- Формування кошторису – 52%
- Пошук грантів – 56%
- Розробка проектних ідей – 51%

При чому, більшість учасників опитування обрали одразу кілька відповідей.

До проблем, які виникають під час участі у грантових програмах, респонденти віднесли:

- адміністративні аспекти: дотримання строків, регулюючі вимоги та алгоритм дій;
- формування ефективних консорціумів та пошук партнерів, у тому числі закордонних, дефіцит кадрів належного рівня компетентності;
- формування кошторису та розподілу коштів, необізнаність у фінансовій грамотності та складність механізмів використання грантових коштів у державній установі;
- планування та менеджмент проекту, брак досвіду у виконанні грантових проектів, формулювання та актуальність ідеї;
- підбір відповідних тематичних грантів, написання та оформлення проектної заявки (складні вимоги щодо заповнення заявки, не прозорість умов), збір документів;
- звітність на всіх етапах проекту;
- недостатність досвіду та часу при підготовці проектної заявки;
- відсутність грантової історії;
- недостатньо інформації про грантові програми та щодо правильності оформленні проектних заявок на конкретні грантові програми;
- можливість закупівлі обладнання за грантові кошти;
- співпраця з виробниками, місцевим населенням, складнощі в пошуку кінцевих споживачів;
- нерозуміння прав щодо інтелектуальної власності, відсутність досвіду комерціалізації проекту;
- складність знаходження необхідних каналів, партнерів, відсутність публічної якісної інформації з всіх питань до початку роботи за проектом.

До проблем, які виникають при звітування по грантовому проєкту представники закладів вищої освіти та науково-дослідних установ віднесли такі:

- бюджет та фінансова звітність;
- активності з комунікації та дисемінації, узагальнення всіх результатів, систематизація звіту консорціуму;
- виконання завдань проєкту - опис та фінансова частина, робота з порталом;
- відповідність виконаних активностей запланованим задачам;
- практична реалізація отриманих результатів;
- формування звіту та узгодження подання даних, заключна частина щодо звітування.

Серед інших проблем під час участі у грантових програмах респонденти відзначили, зокрема:

складнощі пов'язані з законодавчим регулюванням (формування витрат за проєктом, взаємодія з Державною казначейською службою України, складність реалізації через обмеженість законодавства, нечіткість щодо необхідності реєстрації проєкту як міжнародної технічної допомоги, невідповідність українського та європейського законодавства, необхідність мати громадську організацію, відмінності між українською практикою і практикою країн ЄС та США в оформленні документів, звітності, не зрозумілий процес перерахування грантових коштів на рахунок університету і складності зі звітуванням за кошти, обмежені можливості відповідно до вітчизняного законодавства витратити кошти, особливо у період ковідних обмежень та військового стану, валютні операції).

Щодо необхідності проведення тренінгів з питань написання грантових заявок, то більшість респондентів (85,5 %) відчують потребу у таких тренінгах.

Щодо диференціації за категорією персоналу, то переважно у таких тренінгах відчувають потребу представники науково-педагогічного персоналу та інших спеціалістів та менеджменту середньої ланки, що становить 49,4% та 22,1% з загального числа опитаних (див. рис. 5).

КАТЕГОРІЯ ПЕРСОНАЛУ	Необхідність у тренінгах з написання грантових заявок	
	ТАК	НІ
Менеджмент вищої планки (ректор, проректор, CEO)	23 (9,2%)	3 (1,2%)
Менеджмент середньої планки (начальник відділу, завідувач кафедри тощо)	55 (22,1%)	8 (3,2%)
Науково-педагогічні працівники, інші спеціалісти	123 (49,4%)	19 (7,6%)
Асистенти, стажери, аспіранти	12 (4,8%)	6 (2,4%)

Рис. 5. Розподіл відповідей респондентів відповідно до необхідності проведення тренінгів з питань написання грантових заявок з диференціацією по категорії персоналу (N=249)

Також слід відзначити, що згідно до отриманих відповідей у кожній категорії персоналу, якщо їх взяти за 100%, то переважна більшість респондентів відчуває потребу у тренінгах з питань написання грантових заявок (див. рис. 5).

Щодо отримання консультацій для написання грантових заявок, то більшість респондентів (72%) НЕ зверталися за таким типом консультацій, деякі респонденти (2,8%) приймали участь у тренінгах/ семінарах/вебінарах.

Щодо **найоптимальнішого формату навчальних матеріалів**, то переважна більшість респондентів визначили оффлайн-тренінги та відеоуроки незалежно від категорії персоналу, як найкорисніші, що становить в сумі більш ніж по 30% на кожен тип зазначених навчальних матеріалів (рис. 6). Крім того, для 24,5% респондентів текстові документи є оптимальним форматом навчальних матеріалів, при цьому майже 5% респондентів вважають найбільш корисним поєднання усіх форматів навчальних матеріалів.

КАТЕГОРІЯ ПЕРСОНАЛУ	Найкорисніші формати, Навчальні матеріали	Кількість респондентів
Менеджмент вищої планки (ректор, проректор, CEO)	Offline тренінги	12 (14,8%)
	Відеоуроки	4 (1,6%)
	Текстові документи	9 (3,6%)
	Поєднання усіх форматів	1 (0,4%)
Менеджмент середньої планки (начальник відділу, завідувач кафедри тощо)	Offline тренінги	27 (10,8%)
	Відеоуроки	19 (7,6%)
	Текстові документи	12 (4,8%)
	Поєднання усіх форматів	3 (1,2%)
	Вебінари, тренінги	2 (0,8%)
Науково-педагогічні працівники, інші спеціалісти	Offline тренінги	43 (17,3%)
	Відеоуроки	46 (18,5%)
	Текстові документи	38 (15,3%)
	Поєднання усіх форматів	8 (3,2%)
	Вебінари, тренінги	3 (1,2%)
	Відеоуроки, Offline тренінги	2 (0,8%)
	Дайджести грантових можливостей	2 (0,8%)
Асистенти, стажери, аспіранти	Offline тренінги	5 (2,0%)
	Відеоуроки	10 (4,0%)
	Текстові документи	2 (0,8%)
	Вебінари, тренінги	1 (0,4%)

Рис. 6. Розподіл відповідей респондентів щодо найкорисніших форматів навчальних матеріалів з диференціацією за категорією персоналу (N=249)

Щодо досвіду підписання договорів про нерозголошення в рамках участі у грантових програмах, то більшість респондентів (69%) НЕ підписували такого типу договори, при цьому 30% мали такий досвід та 1% з числа опитаних підписували інші договори, в яких містились пункти щодо нерозголошення конфіденційної інформації (рис. 7).

Рис. 7. Розподіл відповідей респондентів щодо досвіду підписання договорів про нерозголошення в рамках участі у грантових програмах (N=249)

Щодо реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності (далі – ОПІВ) в рамках участі в грантових програмах, то більшість учасників опитування (69%) не реєстрували ОПІВ, більшість реєстрацій ОПІВ з числа наданих відповідей опитаними респондентами в рамках участі в грантових програмах було здійснено представниками менеджменту середньої ланки та спеціалістами або науково-педагогічними працівниками (рис. 8).

КАТЕГОРІЯ ПЕРСОНАЛУ	Реєстрація ОПІВ в рамках грантових програм			
	ТАК	НІ	Подано заявку на реєстрацію ОПІВ	Реєстрація ОПІВ без гранту
Менеджмент вищої планки	4	19	-	-
Менеджмент середньої планки	11	45	1	-
Науково-педагогічні працівники, інші спеціалісти	15	97	-	1
Асистенти, стажери, аспіранти	1	11	-	-

Рис. 8. Розподіл відповідей респондентів щодо досвіду реєстрації ОПІВ в рамках участі у грантових програмах (N=249)

Якщо говорити про **досвід комерціалізації ОПІВ**, то більшість опитаних респондентів НЕ мають такого досвіду (85,5% з числа опитаних респондентів), детальніше на *рис. 9*.

КАТЕГОРІЯ ПЕРСОНАЛУ	Реєстрація ОПІВ в рамках грантових програм		
	ТАК	НІ	ТАК, але незначний
Менеджмент вищої планки	5	21	-
Менеджмент середньої планки	8	54	1
Науково-педагогічні працівники, інші спеціалісти	18	121	3
Асистенти, стажери, аспіранти	1	17	-

Рис. 9. Розподіл відповідей респондентів щодо досвіду комерціалізації ОПІВ (N=249)

Разом з тим, є доцільним провести співвідношення щодо числа респондентів, які мають досвід участі у грантових програмах та при цьому досвід комерціалізації ОПІВ (*див. рис. 10*).

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ГРАНТОВИХ ПРОЄКТІВ	Досвід комерціалізації ОПІВ		
	ТАК	НІ	ТАК, але незначний
ТАК, грант було отримано	16	-	88
ТАК, але без успішної реалізації	6	2	36
НІ	10	2	89

Рис. 10. Матриця співвідношення відповідей респондентів за критеріями досвіду участі у грантових програмах та досвіду комерціалізації ОПІВ (N=249)

З рис. 10 можна сказати, що 16 респондентів, що становить 6,4% з загального числа опитуваних респондентів мають не тільки успішний досвід участі у грантових програмах, але і у комерціалізації ОПІВ; також слід відмітити, що 6 респондентів, що становить 2,4% з числа опитаних мають неуспішний досвід участі у грантових програмах, але при цьому успішній у комерціалізації ОПІВ; 10 респондентів (4% з числа опитаних) не мають досвіду у реалізації грантових проєктів, але при цьому успішно комерціалізували ОПІВ.

Крім того, лише 13% опитуваних стейкхолдерів реєстрували об'єкти права інтелектуальної власності в рамках участі в грантових програмах та 15% мають досвід комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності. 85% респондентів висловили необхідність та зацікавленість у тренінгах з написання грантових заявок.

Результати проведеного опитування будуть враховані у процесі розробки та підготовки методичних рекомендацій (теоретична складова) та навчального курсу (практична частина) для установ щодо залучення фінансування та особливостей участі у грантових програмах з метою підвищення культури участі серед представників бізнесу, громадськості, закладів вищої освіти, науково-дослідних установ у грантових програмах та залученні донорських коштів.